

Kıbrıs'ta Yunan Cunta Darbesine Karşı Türk Barış Harekâtının Belgelerle

Kısa Tarihi

Ergenekon SAVRUN¹

Özet

Kıbrıs bugün bile dünyanın gözü önünde olan Ak Deniz'in en önemli adasıdır. Tarih boyunca birçok uygarlığın hedefinde olmuştur. Ancak en uzun süre barış ve huzuru 308 sene Türk yönetiminde yaşamıştır. 1571-1878 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin kesintisiz egemenliğinde kalmıştır. Daha sonra 1878'de İngiltere'ye kiralanmıştır. Ancak Birinci Dünya Savaşı'nı bahane eden İngiltere adayı ilhak etmiştir. Ada halkına her daim iyi davranan Türk yönetimi, adadan ayrılınca, Türk ve Rumlar arasında da büyük ayrılıklar yaşandı. Megali İdea ve Enosis politikalarından hiçbir zaman ayrılmayan Yunanlar ve kendisini Yunan sayan ada Rumları, İngiltere'nin de göz yumması ve taraflı tutumları neticesinde emellerine doğru işlere koyuldular. 1960'lar boyunca yüzlerce Türk katledildi. Türkiye hep bir umut belki bir düzelme olur diye bekledi. Ancak 15 Temmuz 1974 Yunan Albaylar Cuntasının Kıbrıs'ta yaptığı darbeye Türkiye sessiz kalmadı ve uluslararası antlaşmalardan doğan hakkını kullanarak hem Kıbrıs Türklerine hem de Rumlara barışı ve huzuru getirdi.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Sorunu, Yunan Cuntası, Barış Harekâtı.

Brief History of the Turkish Peace Operation Against Greek Junta Strikes in Cyprus

Abstract

Cyprus is the most important island in the Mediterranean, which is still in the eyes of the world even today. Throughout history, it has been the target of many civilizations. However, the longest period of peace and tranquility lived in Turkish administration for 308 years. Between the years of 1571-1878 the Ottoman Empire remained under the sovereignty. In 1878, island was hired to Britain. However, Britain pretended the First World War and annexed the island. The Turkish administration who were always good to the people of the island there were great separations between the Turks and Greek Cypriots. The Greeks who never separated from the Megali Idea and Enosis policies, and the Greek Cypriots, Britain, as a result of their connivance, and biased attitudes, put their jobs right. Hundreds of Turks were massacred during the 1960s. Turkey was always had a hope, and waited that maybe there were for an improvement. But, on July 15, 1974, the coup of the Greek Colonel Junta's military coup d'état, Turkey could not let that happen no more, and used its right from the international agreements. Thus Turkey brought peace, and tranquility.

Key Words: Cyprus Issue, Greek Junta, Peace Operation.

Giriş

28 Aralık 1967 tarihinde, Rumların Geçitkale saldırılarının ardından, “Geçici Türk Yönetimi” ilan edildi. Kıbrıs Türkleri zaten Cumhuriyet Meclisi'nden de dışlanmışlardı. Türk Yönetimi ismindeki “geçici” ifadesi bir süre sonra “Türk Yönetimi” adını aldı. Bu yönetimle birlikte

¹ Dr. Öğretim Üyesi, T.C. Ufuk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, E-Posta: ergenekonsavrun@gmail.com

Türk toplumunun “*yasama, yürütme ve yargı*” işleri düzenlenmiş ve gerçek anlamıyla “*federe bir devlet teşkilâtı*” tesis edilmiştir. Türk Yönetiminin başına ilk olarak Dr. Fazıl Küçük getirilmiştir.(Güler, 2004, s.108) Yardımcılığına da Rauf Denктаş getirildi. Kıbrıs ile ilgili uluslararası antlaşmaların hiçbirisine uymayan Rumlara asla boyun eğilmeyeceğini, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasalarına uyulacağı, Türk bölgelerinde yaşayan Türklerin bu yasalara ve yönetimin kurallarına uyacağı, Türkiye'nin güvencesi altında federe devlete doğru yol alınacağı bildiriliyordu.(Milliyet, 1967). Hâlbuki 1964'ten beri komite, “*Genel Komite*” olarak adlandırılıyordu.(Cerrahoğlu, 1998, s.22). Türkiye Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Zeki Kuneralp ve Baş Hukuk Danışmanı Suat Bilge ile Kıbrıs Türk Toplumunun önde gelen üyelerinin katıldığı toplantıda, Geçici Türk Yönetimi'nin, 1960 Anayasası'nın öngördüğü düzen yerine gelinceye kadar görevde kalması kararlaştırıldı. Geçici Türk Yönetimi'nin çalışma esaslarını ortaya koyan temel 19 maddenin en önemlileri şunlardır:

“Madde 1- Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 16 Ağustos 1960 Anayasası hükümleri tatbik edilinceye kadar, Türk kesiminde yaşayan bütün Türkler Geçici Türk Yönetimi'ne bağlanacaklardır.

Madde 2- Türk bölgelerinin yönetimi için gerekli kanunlar Temsilciler Meclisi Türk üyeleri ve Cemaat Meclisi üyelerinden kurulu Geçici Türk Yönetimi Meclisi tarafından yapılır. Temsilciler Meclisi Başkan vekili bu meclisin başkanıdır.

Madde 5- 16 Ağustos 1960 Anayasası'na göre vaaz edilen bütün kanunlar geçerli ve yürürlükte sayılırlar.

Madde 7- Türk bölgelerinde yürütme görevi, Geçici Türk Yönetimi Yürütme Kurulu tarafından ifa edilir. Bahse konu yürütme kurulu, Cumhuriyet devrinin üç bakanına (savunma, iç ve dış münasebetler üyeliği, tarım ve tabii kaynaklar üyeliği, sağlık işleri üyeliği). Ek olarak altı yeni üyeden, 1 Eğitim-Kültür ve öğretim işleri üyesi, 2 Sosyal Yardım-Belediye-Vakıf ve Kooperatifler üyesi, 3 Adalet İşleri üyesi, 4 Maliye ve Bütçe işleri üyesi, 5 Çalışma ve Komünikasyon işleri üyesi, 6 İktisadi İşler üyesi teşekkül eder. Cumhurbaşkanı yardımcısı bu kurulun başkanı, Türk Cemaat Meclisi'nin Başkanı ise bu kurulun astbaşkanıdır.

Madde 16- Geçici Türk Yönetimi'nde yargı görevi, bağımsız Türk mahkemeleri tarafından yürütülür.

Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi, kendi emeğimiz, alın terimiz, mücadele ve direnme fedakârlığımızın eseridir. Normal bir devleti teşkil eden yasama, yürütme ve yargı organları, gelmiştir” ifadeleri de yer almaktadır.(Tarakçı, 2010, s.58-59)

Mart ayından itibaren Türk-Yunan görüşmeleri Kıbrıs'ta da bahar havasının esmesine neden oldu. İki toplum lideri Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri U-Thant'a görüşebileceklerini bildirdiler ve ayrıca adaya girişi yasaklanan Rauf Denктаş'a da pasaport verileceği söylendi. Türkiye ile Yunanistan ise ilk görüşmeyi 12-13 Mart 1968'de Atina'da

gerçekleştirdi.(Milliyet, 1968) U-Thant'da gelişmelerden çok memnundu, 18 Mart Güvenlik Konseyi öncesi Türk ve Rum tarafları görüşmeye davet ediyordu.(Milliyet, 1968). Öte yandan 4 yıldır Ankara'da bulunan yasaklı Rauf Denктаş 13 Nisan 1968 günü Kıbrıs'a geri döndü.(Milliyet, 1968). Türk ve Yunan diplomatları ikinci görüşmeyi 16-27 Nisan'da Ankara'da, üçüncü görüşmeyi de 20 Mayıs'ta Viyana'da gerçekleştirdi.(Milliyet, 1968). Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denктаş ile Rum Temsilciler Meclisi Başkanı Galfkos Klerides 2 Haziran 1968'de Lefkoşa'da, 5 Haziran'da ise Beyrut'ta bir araya geldiler.(Milliyet, 1968).

1967 krizinden sonra gelişen Türk-Yunan görüşmeleri ve birbirlerine yakınlaşmaları hiç şüphesiz başta İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'ni de memnun ediyordu. Çünkü NATO'nun Güneydoğu kanadı yıllar sonra kuvvetlenerek bir güven ortamına dönüşecekti. İngiliz üsleri de bir nebze olsun rahatlayacaktı. Tıpkı Sovyet destekli Arap Komünistleri Baas Partisi gibi Kıbrıs Komünist Partisi de himaye altına alınacaktı. Ancak tekrar Kıbrıslı Rumların dayanışması Türkler ile karşı karşıya kalabilirdi bu da Britanya'nın gelecekte güvenliğini ve NATO'daki çıkarlarını dengesini bozabilirdi. Öte yandan İngiltere tehlikenin artmasına rağmen Kıbrıs'taki çıkarlarına hep ters gelecek olası bir Türk müdahalesini de hiç istememekteydi, üçüncü bir alternatifi hiç istemedi, çünkü böyle bir durumun algılanmasında bile Kıbrıs Rum yönetimi İngilizlere sırt çevirecektir. Bu yüzden İngiltere her daim Rum yönetimi ile iyi ilişkiler içinde olmaya gayret göstermiştir.

Bütün bu faktörler göz önüne alındığında, İngiliz Dışişleri hep Birleşik Krallığın Kıbrıs konusunda öncelikli olarak geriye çekilip beklemesini öngörmüştür.(Sonyel, 1995, s.249). Terör tırmanınca, devletin bekasına karşı faaliyet yürüten unsurların, devleti herhangi bir olumsuz duruma düşürmeden önce tespit edilebilmesi için, kamu güvenliğini sağlayan örgüt yapılarının sistemli bir şekilde işlemesi gerekmektedir. Türkiye için de Kıbrıs devletin güvenlik ve beka sorunuydu.(Acar, 2018, s.667)

Kıbrıs'taki toplumlararası görüşmeler de hızla devam ediyordu, 24 Haziran'da Lefkoşa Ledra Palas Oteli'ndeki görüşmeye BM Özel Temsilcisi Osorio Taffal başkanlık etti, Denктаş dahil herkes olası bir barış umudu içindeydi.(Milliyet, 1968). Başlangıçta üçlü yapılan görüşmeler daha sonra beşli olarak sürdürüldü. Görüşmelere Denктаş ve Klerides'in yanı sıra Yunanistan'dan Mihail Dekleris, Türkiye'den Prof. Orhan Aldıkaçtı ve BM Genel Sekreterliği Kıbrıs Özel Temsilcisi katıldı. Toplumlararası bu ilk görüşmede Türklere özerklik konusu tartışılıyordu ancak Makarios özerk yönetim ya da federal sistemin, Taksime yol açacağını söyleyerek öneriye karşı çıkıyordu. 24 Haziran 1968'de başlatılan ve 8 Haziran 1972 tarihinden itibaren "*genişletilmiş toplumlararası görüşmeler*" biçiminde 1974

Temmuz'una değin sürdürülen görüşmelerin amacı, Zürih Antlaşması'nın uygulamada uyumsuzluk yaratmış olan esaslarının saptanması ve bu esasların değiştirilmesi konusunda bir anlaşmaya varılamamasıydı. 1968'de başlatılan toplumlararası görüşmeler sürerken, Kıbrıs Rum toplumu içinde iki temel görüşün belirginleştiği gözlemlenmekteydi. Bu görüşlerden ilki, *“ani bir askeri harekâtla Kıbrıs Türk direnişini kırarak Enosis'in ilan edilmesini”*, ikinci görüş de, *“uzun süreli bir program çerçevesinde, ekonomik ve siyasal baskılarla Türk direnişinin kırılarak Enosis'in gerçekleştirilmesini”* öngörmekteydi. Bu görüşlerden birincisini Cunta yanlısı eski EOKA'cılar, ötekini de Makarios savunmaktaydı. Enosis konusunda kısa askeri yolu yeğleyenler, EOKA'yı canlandırarak, *“EOKA-B”* isimli Cunta destekli ve Yunanistan tarafından yönetilen gizli bir örgüt kurdular. Bu gizli örgüt, adada bulunan ve Rum Milli Birliği'ni yöneten Yunanlı subayların denetimi altındaydı. 28 Ağustos 1971'de, Grivas, gizlice adaya dönmüş ve EOKA-B'nin başına geçmişti. Görüldüğü gibi, Enosi'i gerçekleştirme konusunda, Yunanistan'daki *“Cunta Yönetimi”* ile Makarios'un görüşleri birbirinden farklıydı. Makarios, bir askeri harekâtın sonucunda Enosis'in ilan edilmesine karşıydı; çünkü askeri harekâtın Türkiye'nin müdahalesiyle başarısızlığa mahkûm edileceği kanısındaydı.

Oysa EOKA-B, Makarios'u devirip kısa yoldan Enosis'e ulaşmayı istemekteydi.(Tuncer, 2012, s.s.86-87). Türkiye ve Kıbrıs Türk Toplumunu liderleri 1968 görüşmelerine sağduyulu yaklaşmışlardı, ancak Rum ve Yunan tarafında ki durum farklıydı. Prof. Aldıkaçtı, Makarios'un tutumunu şu sözlerle ifade etmektedir:

“İkili görüşmelerde Makarios ve yönetiminin tutumu incelenecek olursa, hayal ve hırslarının esiri olmaya devam ettikleri için gerçeği bir türlü kavrayamadıkları görülür.”

Türkiye federe devlet fikrinde bazı değişikliklere gitmesine ve bölge muhtariyeti esasına dayanan bir yönetim biçimi fikri ortaya koymasına rağmen Rumlar ve Yunanlar bu görüşmede olumsuz yanıt vermişlerdir. Yine Prof. Aldıkaçtı, bu durumu şöyle özetlemektedir:

“Görüşmeler ilerledikçe, Rum Cemaati'nin basit devlet kavramına sıkı sıkıya sarıldığı görüldü. Çünkü basit devlet, en elverişli devlet tipi idi. Makarios, Türk Cemaati'nin istediği özerk idareyi devlet içinde devlet istemiyoruz sloganlarıyla reddediyordu. Federal sistemin ismini dahi ağzına almak istemiyordu. Federal Sistem, çığırtkanlığı yaparken, diğer taraftan da büyükelçilere ve kendisiyle görüşen yabancılara Enosis'e karşı olduğunu söylüyordu. Görüşmelerin ilk günlerinde durumu açığa kavuşturmak için Anayasa'ya bir başlangıç konmasını ve Rum-Türk Cemaatlerinin Enosis ve Taksim'e karşı olup bir arada insan haysiyetine uygun bir düzen içinde yaşamaya kararlı olduklarının açıklanmasını istedik. Bu teklife Yunanistan cevap bile vermedi” diyordu.(Özmen, 2005, s.276-277).

12 Mart Muhtırası ve Sonrası

Toplumun ve özellikle de gençlerin solcu-sağcı olarak birbirinden ayrılması ve militan gençlerin arasındaki kanlı çatışmalar 1970'lerin başında bir türlü dinmek bilmemişti. Öte yandan hükümetteki Demirel'in Adalet Partisi içindeki bölünme partiyi güçsüzleştirmiş, muhalefetteki Cumhuriyet Halk Partisi ile toplumdaki çatışmalara ve bölünmelere bir çözüm bulunamayınca, ordu ekonomik ve diğer sorunları bahane ederek yönetime el koymak istedi. 12 Mart 1971'de, Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler, Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur ile Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyicioğlu'nun imzalarını taşıyan bir muhtıra, Cumhurbaşkanı ile Senato ve Millet Meclisi Başkanlarına verildi. Muhtırada;

“Güçlü ve inandırıcı bir hükümetin kurulması, bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlı olduğu”

İfade edilmekteydi. Muhtıraya göre, ülkede hüküm süren anarşi ortamı ile sosyo-ekonomik huzursuzluktan sorumlu olan TBMM ve Demirel hükümetinin politikalarıydı.(Tuncer, 2004, s.16-17). 14 Mart 1971 günü Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, parti liderlerini Çankaya Köşkü'nde topladı. Süleyman Demirel dışındaki bütün parti liderleri bu davete uydular. Sunay toplantının ardından, 15 Mart'ta yayımladığı duyuruda, muhtıra metnine katıldığını, Başbakan'a çekilmesi yönünde telkinde bulunduğunu ve Başbakan'ın istifasını kabul ederek, ilgili makamlar ilettiğini bildiriyordu. 19 Mart'ta Cumhurbaşkanı, bir gün önce Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa eden Kocaeli Milletvekili Prof. Nihat Erim'e hükümeti kurma görevi verdi. İnönü buna karşı gelmedi, CHP'nin Genel Sekerekti Bülent Ecevit ise bu olaylara anti-demokratik diyerek tepki göstermiş ve görevinden istifa etmiştir. Nihat Erim ise, Başbakan olarak düzenlediği ilk toplantıda “reformları yapmanın hükümetin başlıca görevi” diyordu. Aralık 1971'de Erim hükümetinden on bir bakan istifa edecektir, gerekçeleri ise 12 Mart'ı yaratan bunalım devam ettiği halde her hangi bir tedbirin alınmadığıdır. Sıkıyönetim devam etmektedir ve İkinci Erim hükümeti kurulacaktır. Bu çerçevede hükümet 10 Şubat 1972'de Genel Kurmay Başkanı'nda görev süresini bir yıl uzattı. CHP'de de bir devir kapanıyordu. Atatürk'ten sonra ikinci adam İsmet İnönü, 12 Mart darbe sürecinde CHP'ye oynattığı düşünülen pasif rolden ötürü parti içinde tepkiler alıyordu. 14 Mayıs 1972'de yapılan Genel Başkanlık Seçim Kurultayı'nda Bülent Ecevit, 913 delegenin 826'sının oyunu alarak genel başkan seçildi. Böylece Türkiye'nin ve CHP'nin Atatürk'ten sonraki ikinci lideri tasfiye edilmiş oluyordu. Öte yandan İkinci Erim hükümeti de 16 Nisan 1972'de istifa etti. Ancak bu

partiler üstü hükümet denemelerinin bittiği anlamına gelmiyordu. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın markajı altındaki Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, bu kez hükümeti kurma görevini 29 Nisan'da Suat Hayri Ürgüplü'ye verdi. Ürgüplü ilk aşamada CHP, Adalet Partisi, (AP), Demokrat Parti (DP) ve Milli Güven Partisi'nin (MGP) desteğini aldı ve hükümeti kurdu. Ancak Ürgüplü'nün kurduğu kabine, Cumhurbaşkanı Sunay tarafından 12 Mart muhtırasının icaplarına ve cari durumun şartlarına uygun bulunmayarak kabul edilmedi. Bunun üzerine Ürgüplü 13 Mayıs 1972'de istifa etti. Sunay 15 Mayıs günü hükümet kurma görevini MGP Van Senatörü Ferit Melen'e tevdi etti. Melen, hükümetini 22 Mayıs 1972'de açıkladı. Kabinede 8 AP'li, 5 CHP'li, 1 MGP'li ve Parlamento dışından 9 üye vardı. Bu durum 12 Martçı misyonun bu hükümet tarafından da sürdürüleceğini ima etmekteydi. Melen hükümeti 5 Haziran 1972'de, 262 kabul, 4 ret, 24 çekimser oyla güvenoyu aldı ve göreve başladı. (Savrun, 2018, s.427-428). 1973 Ekim seçimlerinden ise Ecevit Başbakanlığında Cumhuriyet Halk Partisi ve Necmeddin Erbakan önderliğinde Milli Selamet Partisi koalisyonu iktidara geldi. Bu hükümetin Kıbrıs politikası ise; *"fonksiyonel federatif sistem tezi"* idi. Bu sistemde topraklar paylaşılmıyor, görev ve yetkiler tek bir devlet içinde, iki toplum arasında bölüşülüyordu. Ancak ilerleyen zaman gösterdi ki, Türk görüşlerinin Rum görüşleriyle uyuşması olası değildi. (Özmen, 2005, s.277).

15 Temmuz 1974 Kıbrıs'ta Yunan Cunta Darbesi ve 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Türk Barış Harekâtı

Kıbrıs'ta 1970'li yıllara gelindiğinde karşılaşılan manzara özellikle 1 Nisan 1955 tarihinden itibaren faaliyete geçerek adayı kan cehenneme çeviren EOKA'nın komutanı Grivas ile Cumhurbaşkanı ve Başpiskopos konumunda bulunan Makarios'un aynı hedeflere ancak farklı yollar kullanmak suretiyle ulaşma çabalarının sonucunda ortaya çıkan büyük çekişme ve huzursuzluktur. Hedef birliği içindeki Grivas ve Makarios'un bu çatışması daha sonra adayı da bir çıkmazın içine sürükleyecektir. Enosis idealine hemen ulaşma gayretinde olan Grivas ile Kıbrıslı Türklerin öncelikle ekonomik alanda çökertilmesi ve direnişlerinin kırılması yönünde fikir beyan eden Makarios arasında başlayan ve daha sonra iktidar kavgasına da dönüşen çatışmalar Megali İdea'ya yönelik olarak Enosis yolundan farklı stratejiler hazırlayan bu iki kişiyle beraber adayı da uçuruma sürükler. Kıbrıs'ta önce EOKA, daha sonra da EOKA-B ile yüzlerce insanı katleden Grivas'ı destekleyen Yunan Cuntasının EOKA-B'ye Makarios'a karşı harekete geçilmesi emri verilmesi üzerine askerlik kısaltılır ve bir temizlik hareketi başlatılır. EOKA-B'yi destekleyen Yunanistan Cuntası ile Makarios arasındaki ipler de böylece kopma noktasına gelir.(Keser, 2008, s.418-419). Ayrıca, o zamana kadar

Makarios'un yanında yer alan Nikos Sampson da Grivas'ın yanında yer almaya başladı. 1973 yazından bu yana cereyan eden bu çekişmeli olaylardan bir sene sonra 26 Haziran 1974'de bir açıklama yapan Makarios, EOKAB'nin Yunanistan'ın talimatlarıyla çalıştığını ve Yunan Milli İstihbaratı ile ilişkili olduğunu, bundan sonra Rum Milli Muhafız Ordusu'nun Kıbrıs Rum yönetimine bağlandığını açıklıyordu. (Özmen, 2005, s.277). Yunanistan hükümeti ile Makarios arasındaki problemler iyiden iyiye su yüzüne çıkar. Adada güvensiz bir ortam vardır, asayiş söz konusu değildir ve hükümet oluşan bu gergin havayı çeşitli sebeplerle bertaraf etmekten uzaktır. Makarios daha sonra 2 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan Cumhurbaşkanı General Gizikis'e çok sert bir mektup gönderdi ve EOKA-B teşkilatını kanunsuz ve cani olarak niteledi. Bunun hemen arkasından Makarios ayrıca Ulusal Muhafız Alayı görevlisi bulunan 650 subayın görevden alınmasını talep eder. Makarios tıpkı Rum Milli Muhafız Ordusu'ndaki (RMMO) askerler gibi Polis teşkilatı içindeki Grivas yanlıları temizlemeye çalıştı. (Keser, 2008, s.426-427).

5 Temmuz 1974 tarihinde ise AKEL'in (Rum Emekçi Halkı İlerici Partisi) resmi yayın organı Haravgi, önümüzdeki günlerde Yunan subayların Kıbrıs'ta bir darbe yapacaklarını bildiriyordu. İngiltere ve Türkiye'nin bu darbeye olası bir müdahaleyi engellemek için de bunun bir iç mesele olduğu uluslararası arenaya duyuracaklarını iddia ediyordu. Öte yandan özellikle Rusya'nın büyük desteğini arkasına alan Makarios'un Yunan Cunta hükümetine rest çekmesi ve uzlaşmaz bir tutum içinde davranması Cunta hükümetini de iyice köşeye sıkıştırdı. Bu dönem adada darbe olacağı yönündeki söylentilerin iyiden iyiye arttığı bir dönem olur. Bu arada Makarios, mektubun cevabını ve Yunanistan'ın nasıl bir tepki vereceğini beklemekle beraber bir taraftan da kendisine bağlı adamları vasıtasıyla sürgündeki Yunan Kralı ve Karamanlis ile de irtibata geçmek suretiyle sürgündeki meşru Yunan hükümetini Kıbrıs'ta kurma hazırlıklarına başlar. Bu dönemde Makarios'un en yakınındaki kimse ise baş danışmanı gibi görev yapan Rusya'nın Lefkoşa Büyükelçisi'dir ve Rus hükümeti de Kıbrıs'ın bağımsızlığı ile Makarios'un can güvenliği konusunda devamlı olarak Yunanistan'ı uyarmaktadır. Öte yandan, Rusya hükümeti, Makarios'a teminat vererek Süveyş Kanalı'nı temizleyen Özel Görev Kuvveti'nden 1500 kişilik bir askeri güç ile temizleme çalışmalarında kullanılan helikopterlerden bazılarını da geçici barınak temini karşılığında ödenek maskesi altında adaya getirir. Böylece Türkiye'nin adaya yapacağı muhtemel bir harekâtın da önlenmesi amaçlanıyordu. (Keser, 2008, s.428).

Atina'ya göre artık bu gelişmelerden sonra Makarios o makamda kalamazdı. Yunanistan'a çağrılan RMMO Komutanı General Georgios Denissis ve RMMO Genel Kurmayında görevli

Mihalis Georgitsis'e, Makarios'un öldürülmesi pahasına darbe yapılmasını emri veriliyordu. 15 Temmuz'da yapılması planlanan darbeden bir Rum işadamı tarafından haberdar edilmesine karşın, Makarios her hangi bir tedbir almadan Trodos Dağı'ndaki yazlığında tatil halindeydi.

Nikos Sampson önderliğindeki RMMO'dan bazı üst rütbeliler ile birlikte sabah saat 07.30-08.00 civarı operasyon başlıyor. Başkanlık sarayı tank ateşine tutuluyor, Makarios destekçileri öldürülüyor, Rum polis merkezleri ve devlet daireleri işgal ediliyordu. Nikos Sampson, bu darbe ile "*Kıbrıs Helen Cumhuriyeti*"ni ilan ediyordu. İşgal edilen Rum radyosundan, Nikos Sampson'un Cumhurbaşkanlığına getirildiği, Makarios'un da öldürüldüğü ve karşı çıkanlarında aynı akıbete uğrayacaklarını bildiriyorlardı.(Özmen, 2005, s.288-289). Makarios, darbenin hemen ardından Trodos Dağları'ndan Baf'a geçer ve burada saklandığı yerdeki bir İngiliz vericisinden 17 Temmuz 1974 günü gizlice bir açıklama yaparak sağ olduğunu duyurur;

"Hayattayım. Beni devirmeye kalkışanlar ancak Lefkoşa Radyosu'nu elde edip yalan üstüne yalan yayınlamayı başardılar. Bu caniler geçici güçlerle Yunan Cuntası olup milletin bölünmesini istemektedirler. Fakat başarısızlığa uğradılar, özgürlük galip gelecektir" diyordu.

Darbe böylece gerçekleşmiş oldu ve Makarios'un canını zor kurtararak kaçtığı Baf hariç bütün bölgeler Sampson ve adamlarının kontrolü altına girdi. Darbeye Yunan subaylar önderlik eder, Türk düşmanlığı ile bilinen Nikos Sampson devlet başkanı ilan edilir, Kıbrıslı Türklerin çektikleri zulüm yetmiyormuş gibi, askeri barikatlar kuran Yunan darbeci askerler Türk halkına "*sıra size de gelecek*" gibi sözlerle tehditler savururlar. Bütün bu gelişmeler yaşanırken Enosis'in ilan edilmesi ile Türk-Rum çatışması kaçınılmaz bir ihtimal olacaktır. Adanın dört bir tarafındaki yerleşim merkezlerinde ve köylerde Makarios taraftarı olarak bilinen gençlerle beraber solcu olarak nitelendirilenler de EOKA-B tarafından yakalanarak bilinmeyen yerlere götürülürler.

Ancak Nikos Sampson'un daha sonra belirttiği üzere Yunanistan'daki Cunta hükümeti ikili oynamaktadır ve Sampson'un deyimiyile ihanet etmişlerdir.(Keser, 2008, s.432). Kıbrıs'ta bir oldubitti ile gerçekleşen Yunan Cunta darbesi üzerine, Türkiye'de alarma geçmişti. Bakanlar Kurulu olası bir müdahale için 15 Temmuz'da Bülent Ecevit'e tam yetki verdi, hemen ardından Başbakan Ecevit, Garanti Antlaşması'nın 4. Maddesinin istinaden adaya İngiltere ile birlikte müdahale teklifi için 17 Temmuz'da Londra'da gitti. Ecevit İngiltere'ye hareketinden önce de "*Mahiyeti, şümülü ve neticeleri bakımından, yalnız Kıbrıs'ta yaşayan 120 binden fazla soydaşın değil ve fakat aynı zamanda, bütün Türk Milleti'nin emniyetini ve hayati*

menfaatlerini ilgilendiren bir meseleyi görüşmek” ifadeleriyle Meclisi acilen olağanüstü toplantıya çağırdı.(TBMM, 1974, s.2). Aynı gün Türkiye, Yunanistan’a ultimatom göndererek resmen uyarır. Hemen ardından da, İngiltere’ye Garanti Antlaşması’nın işbirliği yapılarak uygulanması için nota verir. Başbakan Bülent Ecevit, Londra’da 17 Temmuz’da İngiltere Başbakanı Harold Wilson ve Dışişleri Bakanı James Callaghan ile görüşür. Ancak İngilizler Garanti Antlaşması’nın kendilerine verilen adaya müdahale hakkını kullanmaktan ve Türkiye ile ortak hareket etmekten son derece isteksiz davranır ve birtakım güçlükler de çıkartırlar. İngiltere’nin umarsız ve isteksiz tavrı sonrasında konu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 19 Temmuz 1974 tarihli toplantısında ele alınır. Söz konusu toplantıda bir konuşma yapan devrik Cumhurbaşkanı Makarios ise “Yunanistan’daki Askeri Cunta, Kıbrıs’ın bağımsızlığına ve egemenliğine saygı göstermeksizin diktatörlüğünü Kıbrıs’a da tanımıştır. Adadaki darbe bir iç mesele değil, dışarıdan yapılmış bir istiladır” der. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde (TBMM) ise Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan açıklama yapıyor ve Londra’daki görüşmelerden çıkacak sonuç beklenmekte ve görüşmeler 20 Temmuz’da bırakılmıştır.(TBMM, 1974, s.13). Bu dönemde Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Sisco, Atina ve Ankara arasında mekik diplomasisi uygular ve sorunun masa başında çözülmesi için çaba sarf eder. Girişilen diplomatik faaliyetlerden de bir sonuç çıkmayacaktır. Aristo’nun da söylediği gibi “düşündükleri her şeyi söylemezler, ancak söyledikleri her şeyi düşünürler”(Aytekin, 2017,s.215) 20 Temmuz 1974 tarihinde TBMM’deki gizli oturumda Başbakan Ecevit, Meclisi bilgilendiriyordu. TSK’nın Kıbrıs’a barış, huzur ve özgürlük getirmek Kıbrıs Devleti’nin bağımsızlığına ve anayasal düzene yöneltilen saldırıyı bertaraf etmek ve adadaki Türklerin haklarını ve güvenliğini güvence altına almak için giriştiği harekâtın 20 Temmuz sabah erken saatlerde başladığını bildiriyordu. (TBMM, 1974, s.19). On yıl önce Türkiye yine böyle bir hareket kararından Amerika’nın baskısı sonucu vazgeçmiş ve sonucunda Kıbrıs Türkleri tam bir felaket yaşamıştır. Ancak bu sefer aynı yanlışlık yapılmayacaktır. Rumların uzun yıllardan beri devam eden tedhiş ve kışkırtmalarına karşı Türkiye hep olaylara sağduyulu yaklaştı ve zorunlu olmadığı takdirde de Kıbrıs’ta bir savaş istemiyordu. Ancak Kıbrıs’a müdahale ederse ve Yunanistan bu duruma tepki verirse karşılığını alacağı kesindi artık. Rauf Denktaş, Bayrak radyosuna yaptığı konuşmada;

“1960 anlaşmalarına dayanarak, Kıbrıs’ın bağımsızlığını, bütünlüğünü korumak için, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin adanın her tarafında denizden ve havadan çıkarma yaptığını, bunun bir Polis Harekâtı olduğunu” açıklıyordu.

Yine Bayrak radyosu sabah saat 06.00 sıralarında, Başbakan Bülent Ecevit'in çıkarma ile ilgili ilk konuşmasını yayınladı. Ecevit; *“diplomatik kanallardan, bütün barış yollarını denedikten sonra çıkarmanın yapıldığını”* söylüyordu. Başbakan kan dökülmemesi için Rumların Türk Silahlı Kuvvetleri'ne karşı durmamalarını tavsiye ediyordu. 06.50'de Limasol'dan telefonla alınan haberlere göre, Limasol'da Rumlar, Kıbrıs ve Yunan Bayraklarını indirmişlerdi. Birçok Rum evlerine Türk bayrağı asılmakta olduğu bildiriliyordu. Saat 07.20'de Kıbrıs'taki Rum birlikleri, karargah damlarına ve karargah gönderine “beyaz bayrak” çekmişti. Girne bölgesindeki bazı RMMO birlikleri de teslim olmak için müracaat ediyordu.(Tarakçı, 2010, s.88-89). Kıbrıs'a ilk çıkacak birliğe de “Çakmak Birliği” adı verildi. Bu birlik, deniz piyade alayı ve 50. Alay ile birlikte bir topçu taburu, bir tank bölüğü, bir kobra bölüğü (tanka karşı kullanılan bir silah), bir istihkâm bölüğü ve muhabere, ordonat ile sıhhiye müfrezelerinden oluşmaktaydı.(Tuncer, 2014, s.44). Öte yandan 20 Temmuz günü Ankara sakindi. Hiç kimse Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gücünden endişe etmiyordu. Hükümetin tek endişesi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin vakitsiz bir ateşkes kararı almasıydı. Türk halkı harekâtı Başbakan Bülent Ecevit'in demeçlerinden öğrenmişti. TRT'nin yayınladığı bir demecinde Ecevit şunları söylüyordu:

“Bu harekât milletimize, bütün Kıbrıslılara ve insanlığa hayırlı olsun. Umarım ki, kuvvetlerimize ateş edilmez ve kanlı bir çatışmaya yol açılmaz. Biz aslında savaş için değil, Türklere de Rumlara da barış getirmek için adaya gidiyoruz. Bu karara, ancak bütün diplomatik, politik yolları denedikten sonra mecbur kalarak vardık. Bütün memleketlere, bu arada son zamanlarda yakın ilişkilere de bulunduğumuz dost ve müttefikimiz Birleşik Amerika'ya ve İngiltere'ye, meselenin müdahalesiz halledilmesi, diplomatik yollardan halledebilmesi yönünde gösterdikleri iyi niyetli çabalar için şükranlarımı belirtmeyi bir borç bilirim. Eğer bu çabalar sonuç vermediyse, sorumlusu bu iyi niyetli gayretleri gösteren devletler değildir. Tekrar bu harekâtın insanlığa, milletime ve bütün Kıbrıslılara hayırlı olmasını dilerim. Allah'ın milletimizi ve bütün insanlığı felaketlerden korumasını dilerim.”

Başbakan Yardımcısı Necmeddin Erbakan ise şöyle diyordu:

“Mukavemet görmez isek, herhangi bir kan dökülmesi olmayacaktır. Kıbrıs'ta, Dünya sulhunun teminine yardımcı bir harekât olacaktır. Cenab-ı Hak, bu harekâttan dolayı, milletimize ve bütün insanlığa hayırlı neticeler versin. Tarihi görevimizi ifa etmenin bahtiyarlığı içindeyiz.”

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar da mesajında şöyle diyordu:

“Şanlı Türk Silahlı Kuvvetleri ve Ulusu. Mesajımın yayımlandığı şu anda, kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri, milletimizin emrinde ve O'nun yüce varlığından aldığı güçle, devletlerarası anlaşmaların kendisine tanıdığı haklara dayanarak, Kıbrıs'ta ve bölgede barışı sağlamak, yavru

vatanda yaşayan ırkdaşlarımızın güvenliğini sağlamak amacıyla birleşik bir harekâta bulunmaktadır. Türkün kahramanlığını ve barışseverliğini bir kere daha cihana ispat eden

Silahlı Kuvvetlerimiz, bu hareketimizde, şanlı tarihimize ve insanlığa unutulmayacak bir sayfa açmaktadır. Kahraman Türk Milleti'nin, yıllarca bu barışı gerçekleştirmek yönünde gösterdiği metanet de ayrı bir övgüdür. Yüce Türk Ulusu zafer haberlerimizi beklemektedir. Tarihimiz ve ulu Atamıza layık olacağımıza inancım sonsuzdur. (Tarakçı, 2010, s.90-91).

Rauf Denктаş 20 Temmuz sabahı bekleyişi şu acı hatıralarla anlatıyordu;

“Şafak geç doğuyordu o gün. Çünkü aramızdaki saat farkı nedeniyle biz onları bir saat daha erken bekliyorduk ve o 60 dakika sanki 60 saat olmuştu. Şakaklarım zonklamaktaydı. Girne Dağları'nı özlem ve heyecanla gözlerken Girne Dağları ve aramızdaki deniz, bize en acılı, en korkulu günlerimizde “bekledim de gelmedin” şarkılarını dinletip, halkımızın acısı ile alay edenlere ümit ve cesaret veren o dağlarla o deniz. Makairos'un 1964'te söylediği sözleri hatırlıyorum: Erenköy' Yunan alayı, topçu birlikleri ve zırhlıları ile yüklenmişti, Rum Yunan ikilisi, beş köyden sökülüp daracık bir bölgeye sıkıştırılmıştı. Sonumuz gelmişti artık. Tek ümit Anavatan Türkiye'nin müdahalesiydi ve telsizde bozulmuştu aksilik. Gençler, aç uykusuz ve yorgun. Etrafa Rumların topları, mermileri düşüyordu yağmur gibi. Birden bire, telsizci, mors düğmesini bırakıp radyo ile seslenmeye başladı Anadolu'ya. Faciayı acı ile izleyen kardeşlerimize; Ankara, Ankara, beni anlıyor musun?

Ankara, Ankara! Ve sessizlik. Ankara'dan ses yok. Ne yalnızlıktı o? Erenköy'ün sarp tepelerinde, Ankara'ya, Türkiye'nin garanti hakkına güvenerek yıllardır direnenler için, Ankara'nın sessizliği ne büyük bir felaketti. Fakat birden telsizcinin gözlerinde bir parıltı. Ankara ses veriyor, bir sevinç çılgılığı, sessizce ağlıyor Ömer Sami Çoşar, göz göze geliyoruz, benden de yaşlar boşanıyor. Ankara ayakta. Ankara yanımız da işte. Hükümet telsiz başında. Erenköy Dağları'nda yıllarını boşuna çürütmediklerini idrak eden Türk mücahitleri, Türk mukavemetçiler bayrağı selamlıyor gururla. Ankara yanımızda. Yegâne gücümüz ve dayanağımız güzel Ankara, Türkiye'miz, Anadolu'muz, öz kardeşlerimiz ses veriyorlar bize işte. 20 Temmuz'da dakikalar geçmiyor yine tıpkı o gün, Erenköy'de ihtar uçuşu yapacak uçakları beklediğimiz gün gibi. O gün gözlerimiz denizin ötesinde Toroslardaydı, 20 Temmuz'da Girne Dağları'nda ve Girne Dağları'nın üzerinde uçaklar, uçaklardan yağın papatyalar, denizden gelen top sesleri. Sıcak asfaltı öpüp şükrediyoruz Tanrımıza. Sıcak asfaltın tadı ne güzeldi o gün, ne güzeldi, uğruna ölelim dediğimiz, ölürüz de Yunan'a vermeyiz dediğimiz o güzel toprak. Herkes sarmaş dolaş, herkes ağlaşıyor. Avusturyalı inzibat subayı iki avucunun içine alıyor elimi, “Sizi kutlarım Sayın Başkan... Artık kurtuldunuz” diyor. Darbe başarılı geçseydi Türklere ne yapacaklarını biliyor Avusturyalı subay. Makarios yok artık, ama arkada bir miras bırakmış. Enosis uğruna her şey mubahtır... Hiçbir şey günah değildir diye. Hele Türkleri öldürmek? Sevapların sevabı!”(Ergüçlü, 2015, s.23-25).

Sonuç

Kıbrıs Türkü 1571 yılından bu yana adada yaşayan diğer halklarla her daim barış ve huzur içinde yaşamıştır. Mensubu bulunduğu Türk Milleti'nin ve Osmanlı Devleti'nin gücünü hiçbir

zaman diğer halklar üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanmamışlardır. Keza Kıbrıs'taki devlet yöneticileri de genellikle gayrimüslim tebaaya hep saygılı ve hoşgörülü davranmıştır. Ancak Kıbrıs'ın 1878'den sonra İngiltere'ye kiralanmasının ardından adada sosyo-ekonomik ve siyasi durum bir anda değişmiştir.

Osmanlı Devleti'nin 1914'de İngiltere'ye karşı Birinci Dünya Harbi'ne girmesiyle de, İngiliz hükümeti karşılıklı antlaşmayı feshettiğini açıklamış ve daha sonra da adayı ilhak etmiştir. Kıbrıs Türkünün esas zor günleri de bu dönemden sonra başlamıştır. İlerleyen yıllarda ada Rumlarının İngiliz sömürge yönetimine karşı tutumlarını önlemek için İngilizler Türkleri kullanmaya kalkışmışlardır.

Megali-İdea ve Enosis hayallerinden asla vazgeçmeyen Yunanistan ve yöneticileri vakit kaybetmeden Kıbrıs Rumları ile de temasa geçip bu emellerini gerçekleştirmek uğruna Albay Grivas önderliğinde EOKA örgütünü kurmuşlardır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise Rum ve Yunan milislerden ve asker-polislerden oluşan EOKA elemanları adanın dört bir yanında katliam ve terör eylemlerine başladılar. Dahası Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk başkanı Başpiskopos Makarios'u bile Megali İdea ve Enosis davasına ihanet ettiği gerekçesiyle hükümetten düşürmeye kalkıştılar ve Yunan Albaylar Cuntası 15 Temmuz 1974'de Kıbrıs'ta Enosis'i gerçekleştirmek için harekete geçti ve Makarios'a karşı darbe yaptı. Asıl hedef Makarios ve adamları gibi gözükse de, saklanan hedef Kıbrıs Türkleriydi.

Türkiye ise 1960'lardan bu yana birçok defa tolerans gösterdiği Rum ve Yunan ikilisinin tahriklerine daha fazla dayanamayarak 1959-1960 Zürih ve Londra Antlaşmalarından elde ettikleri Garantörlük Hakkını kullanarak sadece Kıbrıs Türklerine değil, bütün ada halkına barış ve huzuru getirmek için Kıbrıs'a 20 Temmuz 1974 tarihinde müdahale etti.

O gün bu gündür, Rum, Yunan ve bazı Batılı devletlerin iddia ettiğinin aksine ne bir Rum'un ne de bir Türk'ün burnu bile kanamadı. Kıbrıs 1974'den bu yana barış ve huzur içinde yaşamaktadır.

Kaynakça

- Acar, H. (2018), *Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasisi Ve Hiyerarşi Kavramı, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 14, Sayı 3, ss.667-684, s.667.*
- Aytekin, G. K. (2017), *Game Theory And John Forbes Nash, In The History Of Economic Thought, Chapter 18, Chaos, Complexity And Leadership 2017, (Eds. Şefika Şule Erçetin, Nihan Potas), Switzerland: Springer.*

Savrun, E.

Cerrahoğlu, Z. (1998). *Birleşmiş Milletler Gözetiminde Kıbrıs Sorunu İle İlgili Olarak Yapılan Toplumlararası Görüşmeler (1968-1990)*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ergüçlü, S. (2015). *Kendi El Yazısıyla Rauf Denktaş'ın Kaleminden 20 Temmuz'a Doğru*, İstanbul: Bizim Kitaplar.

Güler, Y. (2004). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Kıbrıs Meselesi, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1: 101-112.

Keser, U. (2008). *Kıbrıs'ta Türk Yunan Fırtınası (1940-1950-1960-1970)* (1. Baskı), İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Milliyet Gazetesi, 30 Aralık 1967.

Milliyet Gazetesi, 14-15 Mart 1968.

Milliyet Gazetesi, 15 Mart 1968.

Milliyet Gazetesi, 14 Nisan 1968.

Milliyet Gazetesi, 4-5 Haziran 1968.

Milliyet Gazetesi, 26 Haziran 1968.

Millet Meclisi Tutanak Dergisi, (1974). Gizli Oturum, Cilt 13, Toplantı 13, 2. Birleşim, 18.07.1974.

Millet Meclisi Tutanak Dergisi, (1974). Gizli Oturum, Cilt 13, Toplantı 13, 2. Birleşim, 20.07.1974, s.19.

Savrun, E. (2018). *1960 ve 1974 Yılları Arasında Türkiye ve İngiltere'nin Karşılaştırmalı Kıbrıs Politikaları*, Ankara: Pelikan Yayınları.

Sonyel, S. (1995). *The Struggle Of The Turkish People Of Cyprus*, Cyprus Turkish Assosiation Publications: London: 8.

Tarakçı, M. (2010). *Kıbrıs Barış Harekâtı*, İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Tuncer, H. (2004). *İki Darbe Arasında Türk Dış Politikası (1971-1980)* (1. Baskı), İstanbul: Kaynak Yayınları.

Tuncer, H. (2012). *Kıbrıs Sarmalı, Nasıl Bir Çözüm?*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Tuncer, H. (2014). *27 Mayıs'tan 12 Mart'a Türk Dış Politikası*, İstanbul: Kaynak Yayınları.

İnternet 1, <http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/02/HunerTuncer.pdf>

Extended Abstract

On 21 April 1967, a group of colonels seized power in Athens and established a military dictatorship. This dramatic political development greatly complicated the relationship between the Greek and Greek Cypriot governments. Makarios was faced with a Greek government with which he was ideologically out-of-step. He loathed the Junta's authoritarianism and rigid anti-communism. The military leaders of Greece believed in enosis. However, they became increasingly impatient with Makarios' unyielding attitude. Georgios Grivas was the only person through whom the Greek colonels could exercise any control over Makarios. Thus, they gave him *carte blanche* to continue his campaign of intimidation and aggression against the Turkish Cypriot enclaves. By 1967, the forces of Grivas were stronger than ever in Cyprus. Although the 1960 Treaty of Alliance limited the number of Greek troops on the island to 950, as many as 20,000 of them had infiltrated into Cyprus. In addition, there was the Greek-officered National Guard, which comprised 10,000 active soldiers and 20,000 reserves. As a step towards achieving Enosis, Grivas had done his best to transform the National Guard into a purely Greek force. During 1967, there was a considerable rise in the number of individual Greek Cypriot villagers' terrorist acts against their Turkish Cypriot neighbours. Grivas unleashed a well-planned attack upon the Turkish Cypriot quarter of Boğaziçi, as well as upon the neighbouring all-Turkish Cypriot village of Geçitkale. All the Turkish Cypriot positions were overrun. The capture of these two Turkish Cypriot villages had strategic significance, effectively cutting off the Turkish Cypriots in the south of the island from those in the north. On the morning of 16 November 1967, the Turkish government warned that it would intervene militarily if the shooting continued. At this point, President Johnson once more intervened in the Cyprus conflict. On 22 November, he dispatched Cyrus Vance as his special envoy with instructions to negotiate a settlement. Vance convinced the governments of Greece and Turkey to accept a compromise solution. As a result of the US intervention, Grivas was dismissed. Greece withdrew its forces from the island. However, the National Guard was not disbanded. Makarios was strengthened by the departure of his chief rival for power, Grivas. But his chances of ever again presiding over a unified, bi-communal government had become much more remote, for the Turkish Cypriots had been forced to form their own separate administration. Thus, on 28 December 1967, a Provisional Turkish Cypriot Administration (*Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi*) was established. With the formation of the Provisional Turkish Cypriot Administration, the separation between the two communities became complete. Hence, the Turkish armed intervention in 1974 did

not cause the division of Cyprus into two ethnically homogeneous, self-governing states, as is commonly believed; Makarios and Grivas achieved it in the 1960s.

On 15 July 1974, the Greek Cypriot National Guard, under the direct control of Greek officers, enacted a coup d'état against Makarios. The principal reason behind this coup was the union of Cyprus with Greece. Nicos Samson was declared the new president of the so-called Republic of Cyprus. Makarios fled to London. The Turkish armed forces landed in Cyprus on 20 July 1974 to save the lives of the Turkish Cypriots. Turkey's intervention, which the Turkish Cypriots call a 'peace operation', was legal according to Article IV of the Treaty of Guarantee. The UN Security Council responded by passing a resolution, No. 353, which stated that foreign intervention in Cyprus should cease immediately and that all foreign military personnel should promptly withdraw from the island. On 30 July 1974, the foreign ministers of the guarantor states issued the Geneva Declaration and agreed upon the reestablishment of constitutional government in Cyprus. Turkey supported the idea of a federation at this conference. The Greek Cypriot side did not abide by the agreement and continued to attack the Turkish Cypriot people. Thus, the then Premier of Turkey, Bülent Ecevit, launched a second peace operation on Cyprus on 14 August 1974. The aim was to put an end to the Turkish Cypriots' sufferings (Internet 1).